

Amerikanska lojalitets- aktioner inför vetenskapen Unionen

Kampen mot "oamerikansk" verksamhet, i sin senaste och grövsta form personifierad av senator McCarthy, följs dess bättre inom USA med kritisk uppmärksamhet i politik, press och vetenskap. Det är beklagligt men ofrånkomligt att den på vetenskapliga forskningar byggda beskrivningen och analysen kommer i efterhand. En serie undersökningar av stort värde har emellertid planlagts och till väsentlig del slutförts med stöd av ekonomiska bidrag från Rockefellerstiftelsen och i det högtstående Cornelluniversitetets regi. Dessa "Cornellundersökningar rörande medborgerlig frihet" står närmast under ledning av professor Robert Cushman, en av USA:s främsta jurister, känd också för medarbetarskap i den radikala tidskriften The New Republic. Vissa av dessa arbeten har tidigare här refererats. I ett par artiklar skall vi nu stanna vid tre översiktliga utredningar, som tillsammans ger en god bild av läget innan McCarthys speciella aktivitet började. Lawrence Chamberlain behandlar i "Loyalty and legislative action" staten New York; Walter Gellborn har samlat och kommenterat undersökningar angående ett antal delstater i "The states and subversion"; Eleanor Bontecou har skrivit om unionen i "The federal loyalty-security program". Samtliga studier i serien publiceras i USA av Cornell University Press och i England av Oxford University Press.

Den unionella aktion som Bontecou främst skildrar och diskuterar är inte kongressutskottens, utan exekutivmaktens. Med stöd av ett bemyndigande från kongressens sida utfärdade president Truman den 21 mars 1947 bestämmelser om undersökning av lojaliteten hos alla unionella tjänstemän och alla sökande till tjänst i unionen. För ändamålet skulle i mån av behov särskilda undersökningskommissioner tillsättas. Personer skulle avskedas respektive icke antagas som tjänstemän då bevismaterialet

gav vid handen att "rimliga skäl finns att tro att vederbörande är illojal mot Förenata staternas styrelse". Illojalitet är för handen inte endast då en person befinner sig deltagit i spioneri eller sabotage eller ha uppmanat till omstörtning eller dylikt, utan kan också under vissa omständigheter anses fastställd vid "medlemskap i eller förbindelse eller ådagalagd sympati med" sådana organisationer som kan betecknas som "totalitära, fascistiska, kommunistiska eller subversiva". Vilka organisationer som skall anses vara av denna karaktär bestäms av justitieministern.

Undersökningsorganen har utfört ett ofantligt arbete, ehuru de konstaterbara resultaten inte är stora. I mars 1952 hade fyra miljoner personer kontrollerats, i det stora flertalet fall utan att närmare utredning befunnits behövlig; verkliga utredningar hade ägt rum i 20.000 fall; endast några hundra hade avskedats eller av lojalitetsskäl nekats anställning; därjämte synes ett par tusen personer ha förflyttats eller avskedats på grund av att de i särskilt viktiga tjänster kunde vara riskabla för statens "säkerhet", utan att bristande lojalitet gjorts sannolik. Kostnaderna för dessa undersökningar kan inte exakt fastställas, men uppgår med säkerhet till flera tiotal miljoner dollar.

Det kan ej hävdas att i praktiken undersökningsorganen visat ett överdrivet nit eller överskridit sina befogenheter. Medan det i den av presidenten utfärdade förordningen står att "rimliga skäl" att tro på illojalitet kan motivera avskedande, har man i tillämpningen ofta gått ut ifrån att tvivel på lojaliteten är tillräckligt för avskedande; detta innebär dock inte någon skärpning av prövningen, utan avser att undvika de svåra konsekvenser för en avskedats framtid som en förklaring om illojalitet för med sig. Det hänsynslösa utnyttjande av möjligheterna till förföljelse som i stor utsträckning kännetecknat kongressutskottens och de statliga representationernas verksamhet på detta område har varit de unio-

nella förvaltningsmyndigheter-na främmande.

Hela lojalitetsaktionen har av en opinion, som främst upp bäres av de intellektuella, kritiserats som ett obehörigt och onödigt intrång i tjänstemännens politiska frihet. Det är ostridigt att på andra områden tillämpade rättsgrundsatser här sätts å sido. I regel tjänstgör undersökningskommissionerna, skriver Bontecou, på en gång som åklagare, jury och domare; den offentlighet i fråga om vittnesmål och andra moment som eljest är självfallet i ett processförfarande föreligger inte. I en rad fall har spörsmålet om denna ordning är förenlig med författningen och om domstolarna kan pröva undersökningskommissionernas beslut dragits inför domstol, men i princip utgår domstolarna från att de inte har befogenhet att bedöma administrativa beslut av denna art. Ett särskilt omtvistat problem har varit de av justitieministern uppgjorda, flera gånger reviderade listorna över "misstänkta" organisationer; på denna lista har uppförts föreningar som under vissa tider tenderat att verka som kommunistiska täckorganisationer, men som utan tvivel haft många medlemmar helt utanför kommunismen, t. ex. föreningar för rysk-amerikansk vänskap eller

för understöd åt den spanska regeringen under inbördeskriget. Hundratals organisationer har uppförts på listorna; redan detta är ett bevis på systemets tvivelaktighet. En konsekvens av hela aktionen är att tjänstemännen blir rädda för att uttala meningar som kan antas vara farliga, att diskussionen inom dessa grupper blir begränsad, att angiveri och förtal tillgrips av personliga eller yrkesmässiga skäl.

I en exkurs jämför Bontecou de engelska och amerikanska metoderna på detta område. I England har man varit försiktigare och mera beaktat behovet av garantier mot missbruk. År 1948 igångsattes en undersökning, men denna har endast gällt poster som från säkerhetssynpunkt kunnat anses farliga, de personer som ansetts opålitliga har i regel överförts till en annan förvaltningspost, och en kontroll över hela förfarandet har ägt rum genom regeringen och ett rådgivande organ. Endast några tiotal personer torde ha avskedats, förmodats att ta avsked eller förflyttats. Särskilt viktigt är det, enligt Bontecou, att frågan om lojalitet i största allmänhet inte dras upp; därmed undviker man att uppmuntra fanatiker och hetsare på sätt som skett i USA.